

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2606

av Ulf Berg m.fl. (M)

Giftfri miljö

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en kunskapsportal för att sprida kunskap om kemikaliers egenskaper och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka inom EU för en harmoniserad och väl utvecklad kemikalielagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande i arbetet att ta fram nya ämnen till kandidatlistan för Reach och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ämnen med liknande egenskaper ska kunna behandlas i grupp och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för bättre riktlinjer när det gäller marknads kontroll av kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om överprövning av beslut från EU:s miljömyndigheter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kemikaliers cocktaileffekter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör verkställa det som beslutades i proposition 2013/14:39, På väg mot en giftfri vardag, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Varje dag utsätter vi våra kroppar och vår miljö för kemikalier, ofta helt omedvetet. Många av kemikalierna är ofarliga, medan andra är skadliga för både människa och miljö. Vissa är helt nödvändiga samtidigt som andra enkelt skulle kunna ersättas. Förståelsen för kemikaliers verkan ökar snabbt. Människor har idag långt större insikt i hur kemikalieanvändande påverkar vår hälsa och miljö än för bara några decennier sedan. Vi måste därför fortsätta agera kraftfullt för att hejda oönskad kemikaliespridning och minska gifterna i vår miljö.

En grundbult för att kemikalier ska kunna vara en del av vår vardag utan att påverka människor och miljö negativt är att de hanteras på ett kunnigt och säkert sätt. För att säkerställa detta måste information om kemikaliers verkan och egenskaper vara lättillgängligt för både människor och företag. Mycket av detta informationsutbyte finns redan i EU. Ett av systemen för detta är det som kallas Rapex, ett sorts informations- och varningssystem som informerar EU:s medlemsländer om de senaste varningarna för kemikalier på veckobasis.

Ska Sverige på allvar komma till bukt med problemen som oönskade kemikalier ger upphov till måste informationen om kemikaliers oönskade effekter vara lättillgänglig, väl underbyggd och väl uppdaterad. En kunskapsportal med denna information bör upprättas. Där kan information samlas, dels som ett arkiv över kemikaliers önskade och oönskade egenskaper, dels som en informationskanal för att sprida information när det kommer nya larm om produkter med allvarliga säkerhetsrisker kopplat till kemikalier. Vi föreslår att en sådan kunskapsportal inrättas vid Kemikalieinspektionen.

Lagstiftningen på kemikalieområdet är EU-gemensam och därför är också EU den politiska instans där Sverige har störst möjlighet att påverka i en positiv riktning. Det är naturligt att kemikalielagstiftningen sker på denna nivå, eftersom kemikalier sprids över nationsgränser med vind och vatten. Lägg därtill att Sverige inte är en stor aktör på världsmarknaden, varför nationella förbud heller inte kommer påverka globala företags kemiska verksamhet nämnvärt. Det är genom EU som Sverige har störst möjlighet att på göra skillnad.

Mycket av arbetet som behöver ske i Sverige för en mer hälsosam miljö handlar därmed om att försöka påverka andra EU-länder, samt att föreslå nya ämnen för Reach kandidatlista. Detta bör prioriteras särskilt högt eftersom att det är genom EU vi verkligen kan begränsa förekomsten av skadliga kemikalier. Riksdagen har gett

regeringen i uppdrag att inom EU verka för att kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel fasas ut. Moderaterna kommer noga följa utvecklingen för att se att så också sker.

Det är tydligt att kemikalieindustrin är innovativ och utvecklas i snabb takt. Ofta leder detta till ökad ekonomisk tillväxt och fler arbetstillfällen. Däremot kan denna innovationsförmåga missbrukas på flera sätt, och detta måste tas på allvar. Ett tydligt exempel på detta är i frågan som gäller bisfenoler. Tidigare har bisfenol A (BPA) uppmärksammats för sina hormonstörande egenskaper. Detta fick lagändringar och begränsningar till följd. Tyvärr är detta ett trubbigt verktyg, när det i själva verket finns en lång rad bisfenoler med liknande egenskaper som har skadliga egenskaper. Ett förfarande där kemikalier med liknande kemiska egenskaper behandlas i grupp är därför önskvärt.

Med ett förfarande där kemikalier behandlas i grupp kan hela grupper av kemikalier begränsas samtidigt. Detta borgar för att kemikalielagstiftningen blir mer övergripande, och därmed också svårare att kringgå. Nya substanser vars molekyluppsättning är snarlik de som redan förbjudits bör ha ett snabbspår att få samma begränsning som den tidigare uppsättningen, om de negativa egenskaperna är liknande. Det ska inte behövas nya forskningsrapporter för ämnen som uppenbart har snarlik molekyluppsättning som ett redan förbjudet kemiskt ämne.

Produkter som hamnar på den svenska marknaden måste följa gällande lagstiftning och inte innebära en risk för människor och miljö. Marknadskontroller är absolut nödvändiga för att upprätthålla en sund och rättvis konkurrens. Marknadskontroller är också en garant för att produkter som inte når EU-kraven ges möjlighet att konkurrera ut lagliga alternativ.

Dessa kontroller behöver vara resurseffektiva och grundliga. Kontrollerna behöver bli fler och av högre kvalitet. Här bör Kemikalieinspektionen ta mer ansvar. Regeringen bör ge i uppdrag åt Kemikalieinspektionen att ta fram riktlinjer för bättre marknadskontroll av kemikalier, som tar hänsyn till riskerna med spridning och exponering.

Vidare bör Sverige inte i lika stor utsträckning som idag överpröva beslut tagna av andra EU-länders miljömyndigheter. Istället för att överpröva redan tagna beslut av andra kvalificerade myndigheter bör fokus ligga på att ta fram nya förslag på ämnen till Reach kandidatlista. Med en ordning där samtliga beslut som fattats av andra EU-länders miljömyndigheter överprövas i Sverige får vi en situation där handläggningstider för exempelvis nya växtskydds- och bekämpningsmedel blir orimligt långa. Det är inte ett resurseffektivt förfarande utan en ordning som riskerar att

försvara verksamheter där växtskyddsmedel används – till exempel inom jordbrukssektorn.

Sverige har redan tidigare deltagit i framgångsrika internationella studier på kemikalieområdet, något som borde uppmuntras och utvecklas även i framtiden. Tillsammans med andra, genom arbetsfördelning och specialisering, kan Sverige vara bidragande till att kemikalieforskningen fortskrider inom EU och att viktiga framsteg görs.

Bland annat har svenska forskare deltagit i det så kallade Halifaxprojektet, som gått igenom tiotusentals studier med kemikalier och cancerrisk som gemensam nämnare. Här konstateras att kemikalier individuellt inte behöver bedömas som cancerframkallande, men kan ändå samverka med varandra och genom detta innebära en cancerrisk.

Dessa risker behöver tas på stort allvar, och mer forskning på området behövs. Generellt utreds en kemikalie i taget på grund av hur lagstiftningen är uppbyggd, men när kemikaliemixen som människor utsätts för blir allt mer komplex behövs forskning på kombinationseffekterna. Begreppet cocktaileffekter är välkänt, bland annat inom sjukvården, men behöver belysas ytterligare när det gäller kemikalier.

För att minska användningen av farliga ämnen och skapa incitament att substituera farliga ämnen med mindre farliga ämnen krävs ekonomiska styrmedel. Ekonomiska styrmedel är ett sätt att uppnå detta i de fall där förbud inte är en lämplig åtgärd, och är ett viktigt steg mot miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Vad som är viktigt i diskussionen om ekonomiska styrmedel är att de måste ge tydliga miljömässiga förbättringar. En eventuell svensk kemikalieskatt bör endast införas då detta leder Sverige närmare miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. En eventuell svensk skatt på kemikalier bör utformas på ett sådant sätt att den inte slår undan benen för svenska företag och arbetstillfällen.

Arbetet med att begränsa farliga ämnen behöver ske både i Sverige och internationellt. Därför är det av yttersta vikt att den politiska ramen för detta arbete är tydlig och verklighetsförankrad. Alliansen har tidigare presenterat en strategi för detta i propositionen 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken. För att arbeta vidare med insatserna som föreslås i denna är det viktigt att regeringen implementerar propositionens förslag.

Johan Hultberg (M)

Åsa Coenraads (M)

Gunilla Nordgren (M)

Jesper Skalberg Karlsson (M)